International Innovative Education Researcher

EĞİTİM ve SUÇ İLİŞKİSİ ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME

Fahrettin Gılıç

Ministry of National Education, Mersin Yenişehir Science and Arts Centre, Türkiye;

fgilic@yahoo.com; <https://orcid.org/0000-0003-4371-8541>

Kaynak göstermek için: Gılıç, F. (2021). Eğitim ve suç ilişkisi üzerine bir değerlendirme. *Uluslararası İnovatif Eğitim Araştırmacısı*, 1(2), 88-97.

Özet

Suç, bireyler arasındaki pozitif etkileşime olumsuz etkileri olduğundan toplumda güven ve huzuru bozan bir olgu olarak karşımıza çıkmaktadır. Suça maruz kalan insanlar sıklıkla travma yaşayabilmekte; buna tanıklık eden, suçun kurbanı olmayan diğer insanlarda da güvensizlik hissi oluşmakta ve dolayısıyla insanların kaygı düzeyi artarak huzuru bozulmakta, çevresindeki insanlara güven duymamaya başlamaktadır. Psikolojik ve sosyolojik sonuçlarının yanı sıra ekonomik açıdan da suçun ciddi bir sorun oluşturmaktadır. Çok yönlü sonuçları nedeniyle suç, insanların gerek can güvenliği gerekse sahip oldukları maddi birikimleri açısından önemli bir kaygı ve korku kaynağı oluşturmaktadır. İnsanları suça iten nedenlerin doğru bir şekilde analiz edilmeden alınan önlemlerin ise beklenen düzeyde etkili olamadığı, dünyada artan suç oranları ile açık bir şekilde görülmektedir. Bu çalışmada suç olgusu ile eğitim düzeyi arasındaki ilişkiye dikkat çekilmektedir. Toplumda suç oranının düşmesi de eğitimin dışsallıklarından biri olarak kabul edilmektedir. Suç ve eğitim ilişkisi, ulusal ve uluslar arası alanyazında yapılan araştırmalar ve Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) verileri temel alınarak ortaya konmuştur. Sonuç olarak suç ile eğitim düzeyi arasında negatif yönde bir ilişkinin bulunduğu ortaya çıkmaktadır. Eğitim düzeyi arttıkça bireylerin suça katılma oranlarında düşüş gözlenmektedir. Türkiye’de ortaöğretim ve yükseköğretim mezunu suça katılan bireylerin sayısı okur-yazar olmayan, ilkökul terk ve ilköğretim mezunu olanlardan daha düşük olduğu görülmektedir. Eğitim düzeyi yüksek bireyler, sahip oldukları bilgi ve beceriler ile yasal bir işte daha yüksek kazanç elde edeceklerini düşünerek suça katılmaktan kaçınabilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Suç, eğitim, suç türü, eğitim düzeyi

A REVIEW ON THE RELATIONSHIP BETWEEN EDUCATION AND CRIME

Abstract

Crime is a phenomenon that disrupts trust and peace in society since it has negative effects on positive interaction between individuals. People who are exposed to crime can often experience trauma while the other people who witness the crime but not victims of it also develop a feeling of insecurity, and therefore, people's anxiety level increases, their peace is disturbed, and they begin to distrust the people around them. In addition to its psychological and sociological consequences, crime also poses a serious problem in economic terms. Due to its multi-faceted consequences, crime constitutes an important source of anxiety and fear in terms of people's life safety and their savings. It is clearly seen with the increasing crime rates in the world that the measures taken without a correct analysis of the reasons that push people to crime are not effective at the expected level. In this study, attention is drawn to the relationship between the phenomenon of crime and the level of education. The decrease in the crime rate in the society is also accepted as one of the externalities of education. The relationship between crime and education has been revealed on the basis of national and international studies in the literature and the data of the Turkish Statistical Institute (TUIK). As a result, it is revealed that there is a negative relationship between crime and education level. As the level of education increases, the rate of participation in crime decreases. It is seen that the number of individuals who are secondary and higher education graduates participating in crime in Turkey is lower than those who are illiterate, primary school dropouts and primary school graduates. Individuals with a high level of education may avoid participating in crime, thinking that they will earn higher income in a legal job with the knowledge and skills they have.

Keywords: Crime, education, type of crime, educational level

1. GİRİŞ

Suç, bireyler arasındaki pozitif etkileşime olumsuz etkileri olduğundan toplumda güven ve huzuru bozan bir olgu olarak karşımıza çıkmaktadır. Suça maruz kalan insanlar (suçun kurbanları) sıklıkla travma yaşayabilmekte; buna tanıklık eden, suçun kurbanı olmayan diğer insanlarda da güvensizlik hissi oluşmakta ve dolayısıyla insanların kaygı düzeyi artarak huzuru bozulmakta, çevresindeki insanlara güven duymamaya başlamaktadır (Groot ve Brink, 2010). Psikolojik ve sosyolojik sonuçlarının yanı sıra ekonomik açıdan da suçun ciddi bir sorun oluşturduğu bilinmektedir. Çok yönlü sonuçları nedeniyle suç, insanların gerek can güvenliği gerekse sahip oldukları maddi birikimleri açısından önemli bir kaygı ve korku kaynağı oluşturmaktadır. Bu yönüyle dünya genelinde devlet yöneticileri ve kanun düzenleyiciler için suçun önlenmesi ve azaltılması her zaman öne çıkan bir konu olmuştur.

Toplumun huzur ve refahından sorumlu olarak yöneticilerin ve onlarla birlikte yasama organlarının, suçun önlenmesi ve minimize edilmesi için öncelikle çeşitli yasal düzenlemeler yaptığı ve güvenlik tedbirlerine başvurduğu görülmektedir (Hjalmarsson ve Lochner, 2012). Suçun niteliğine ve şiddetine göre verilecek ceza oranını belirleyen yasaların çıkarılması, güvenlik personeli (polis, jandarma, bekçi vb.) sayısının artırılması, suçla mücadele için geliştirilen teknoloji kapsamında şehir merkezlerinin güvenlik kameraları ile donatılması ve izlenmesi artan suç oranlarına karşı yöneticilerin aldığı tedbirlerden birkaçıdır.

Bununla birlikte insanları suça iten nedenlerin doğru bir şekilde analiz edilmeden alınan buna benzer önlemlerin beklenen düzeyde etkili olamadığı, dünyada artan suç oranları ile açık bir şekilde görülmektedir (Yıldız, 2004). Çok büyük sosyal maliyetiyle topluma önemli zararlar veren suç sorununun çözülmesi öncelikle, suç olgusunun tanımlanmasına ve suçu ortaya çıkaran faktörlerin belirlenmesine bağlıdır (Yıldız, Öcal ve Yıldırım, 2010). Gerek gelişmiş gerekse gelişmekte olan ülkelerde suç oranındaki artış sonucu psikoloji, biyoloji, sosyoloji, hukuk, siyaset bilimi ve ekonomi gibi farklı disiplinlerdeki bilim insanları, dikkatlerini bu alana çevirerek suç işlemenin kaynağını açıklamaya çalışmış ve onların bu yönde sundukları tezler, suçun nedenlerine ilişkin geniş bir yelpaze

oluşturmaktadır (Cömertler ve Kar, 2007). Buradan hareketle suç olgusunun karmaşık bir yapıya sahip olduğu ve bu nedenle disiplinler arası bir yaklaşım içinde diğer ekonomik ve sosyal göstergeleri dikkate alarak çözümlenmesi gerektiği sonucuna ulaşılabılır.

Bu çalışmada suç olgusu ile eğitim düzeyi arasındaki ilişkiye dikkat çekilmektedir. Alanyazında yapılan araştırmalarda, suç ile eğitim düzeyi arasında negatif yönde bir ilişkinin bulunduğu ortaya çıkmaktadır. Diğer bir ifade ile suç işleyen bireylerin eğitim düzeylerinin daha düşük olduğu görülmektedir (Akdeniz ve Üzümcü, 2013; Harlow, 2003; Hetland ve diğerleri, 2007; Yıldız, 2004). Bu nedenle suç ve eğitim ilişkisinin incelenmesi, insanları suç işlemeye yönelten faktörlerin çözümlenmesinde ve açıklanmasında önem kazanmaktadır. Bu çalışmada suç ve eğitim ilişkisi, ulusal ve uluslar arası alanyazında yapılan araştırmalar ve Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) verileri temel alınarak ortaya konulacaktır. Bu doğrultuda öncelikle eğitim kavramının açıklanması yararlı olacaktır.

1.1. Eğitim

Eğitim, bireyin içinde yaşadığı toplumsal düzene uyum sağlama sürecinde önemli bir işleve sahiptir. Buna yönelik olarak alanyazında eğitime ilişkin birçok tanım önerilmektedir. Eğitimin değişik tanımlarının olması, dayandırıldığı felsefi görüşlerden kaynaklanmaktadır. İdealizme göre eğitim, insanın bilinç(siz)lice Tanrıya ulaşmak için sürdürdüğü aralıksız bir çaba; Realizme göre, yeni kuşağa kültürel kalıtı aktararak onları topluma uyuma hazırlama süreci; Natüralizm'e göre, kişinin doğal olgunlaşmasını artırma ve onun bu özelliğini göstermesini sağlama işi; Pragmatizm'e göre, kişiyi toplumda kalifiye ve verimli bir kişi yapmak için koşulan toplumsal bir iş ve Marxizm'e göre eğitim insanı çok yönlü eğitime, doğayı denetleyerek onu değiştirecek ve üretimde bulunacak biçimde yetiştirme sürecidir (Kaygısız, 1997). En yaygın şekilde kabul edilen tanıma göre eğitim, bireyin davranışlarında kendi yaşantıları yoluyla ve kasıtlı olarak istendik değişiklikler oluşturma sürecidir (Ertürk, 2013). Bir diğer tanımda ise eğitim, insanlığın geçmişten bugüne biriktirdiği her türlü değerlerin yeni kuşaklara aktarıldığı bir kültürleme sürecidir (Demirel, 2009). Eğitime ilişkin yapılan tanımların bazıları eğitimi uyum süreci olarak, bazıları davranış değişikliği olarak, bazıları da toplumun yararını oluşturan bir süreç olarak değerlendirmektedir (Hesapçıoğlu, 2008). Bu çalışmanın da odak noktasını oluşturan toplumsal yarar bağlamında, Thomas Hobbes eğitimi çocukların zihnini yararlı duruma getirecek “emek” (*a culture of their minds*) olarak tanımlamakta ve zorlamadan, güzellikle, iyilikle, amacına uygun şekilde yarar sağlayan insan istencini öne çıkarmaktadır (Timuroğlu, 2006). Burada kastedilen yarar ise bireyin davranış biçimlerinde ve çevresi ile ilişkilerinde toplumsal beklentilere uygun davranması ve toplumsal düzen paralelinde gerekli davranış değişikliği gösterebilmesidir (Kızmaz, 2004).

Toplumsal normlar ve kurallar çerçevesinde bireyin şekillenmesinde önemli rolü bulunan eğitim, ekonomik, toplumsal ve politik işlevlere sahiptir. Eğitim etkinliklerinin ilişkili olduğu bağlam toplum, ekonomi ve siyaset içine yerleştirilir (Tural, 2002, s. 2-3). Buna göre eğitim, toplumsal işlevi ile var olan kültürel birikimi bireylere aktarır ve bu kültürü geliştirir. Politik işlevi ile bireyin mevcut politik sisteme uygun şekilde yetişmesini ve böylece egemen politik düzenin yeniden üretimini sağlamaktadır. Ekonomik işlev ise egemen ekonomik sistemin öngördüğü niteliklerin üretilmesini ve bireye bir mesleğin gerektirdiği belirli niteliklerin kazandırılmasını kapsamaktadır.

Eğitimin yukarıda açıklanan işlevleri doğru bir şekilde gerçekleştirilirse gerek bireyler gerekse toplum açısından maddi ve sosyal getiriler ortaya çıkmaktadır. Gelecekteki verimlilik ve gelir artışından kaynaklı kazançlar maddi getiriler iken tüketim getirileri (consumption benefits) ve dışsallıklar (externalities) sosyal getiriler olarak ele alınmaktadır (Tural, 2002, s. 81-82). Bireysel maddi getiri kapsamında ev ekonomisi ve yönetimi ile ilgili olarak evdeki araç-gereçlerin kullanımı, fatura ödemeleri, ev yaşamını planlama gibi konularda daha fazla öğrenim gören bireylerin daha başarılı olduğu değerlendirilmektedir. Ayrıca öğrenim düzeyi yüksek bireylerin sağlığına daha çok dikkat ettiği, bireysel tasarrufa daha önem verdiği, bilinçli tüketim davranışları sergilediği ve çocuklarının eğitimlerine daha duyarlı olduğu görülmektedir. Bireyin boş zaman etkinliklerinin daha nitelikli oluşu ve yaşam boyu daha çok çalışarak daha uzun yıllar işgücü piyasasında kalması eğitimin sosyal getirilerinden tüketim getirileri kapsamına girmektedir (Tural, 2002, s. 82). Toplumda net nüfus artışının dengeli olması, demokrasi kültürünün gelişmesi, insan haklarının önemsenmesi, siyasi istikrarın sağlanması, yoksulluğun ve gelir dağılımındaki eşitsizliğin azalması ve çevreye duyarlılığın oluşması

eğitim dışsallıkları arasında sıralanabilir (McMahon, 1999). Üretim artışı, sosyal ve kültürel kalkınma, sanayileşme çabasının artması ve ekonomik kalkınma gibi durumlar da eğitimin dışsallıkları olarak görülmektedir (İnandı ve Koçak, 2017; s.190). Bu sayılanların yanı sıra toplumda suç oranının düşmesi de eğitimin dışsallıklarından bir diğeridir.

Eğitim ile suç arasında negatif yönlü bir ilişkinin bulunduğu, diğer bir ifade ile, insanların eğitim düzeyi arttıkça bir suç faaliyetine girişme olasılığının azaldığı bilinmektedir. Bu nedenle bireylerin suça eğilim göstermesini veya suç işlemesini önlemede eğitim önemli bir faktör olarak değerlendirilmektedir. İlgili alanyazın incelemesinde eğitimin, suça katılımı negatif yönde etkilemesinin sebeplerine ilişkin çok sayıda faktörün öne sürüldüğü görülse de Machin, Marie ve Vujic'e (2010) göre genel olarak üç etmen öne çıkmaktadır: zaman uygunluğu (time availability), gelir etkisi (income effect) ve sabır ya da riskten kaçınma (patience or risk aversion).

Okulda geçirilen süre, özellikle gençlerin/ergenlerin bir suç faaliyetine katılması için ayıracağı zamanı kısıtlamasından dolayı önemlidir. Suç davranışlarının daha çok sokakta ortaya çıktığı dikkate alındığında okula devam eden bir öğrencinin sokaktan uzak kaldığı ve dolayısıyla suça katılma olasılığının düşük olduğu görülmektedir (McMahon, 1999; Hansen, 2003). Okulda geçirilen süre boyunca okul çağındaki bireylerin yıllık tutuklanma oranlarının düşük olduğu (Tauchen, Witte ve Griesinger, 1994) görülürken aynı durum farklı açıdan incelendiğinde, suç işlerken yakalanma oranı ve tutukluluk süresinin ortaöğretim düzeyindeki öğrencilerin okulu bırakma ihtimalini artırdığı ortaya çıkmaktadır (Hjalmarsson, 2008). Bunun yanında okulun kapalı olduğu günlerde mala karşı işlenen suçlarda bir artış olduğu gözlenmiştir (Jacobs ve Lefgren, 2003). Okul çağındaki gençlerin okula devam etmeleri, onları hem daha iyi bir arkadaş grubu içinde tutmakta (McMahon, 1999) hem de sokaktan uzak tutarak suç işlemekten caydırmaktadır (Machin ve diğerleri, 2010). Bu nedenle zorunlu eğitim süresinin artırılması, suç önlenmesine katkı sağlayabilir. Zorunlu eğitim süresindeki artış, öğrencilerin okulu bırakmalarını önleyerek (Lochner ve Moretti, 2004) daha ileri yaşlara kadar sokak yerine sınıfta vakit geçirmelerini sağlayacağı için onların suça katılma oranlarını da düşürebilmektedir. ABD'de 1980'li yıllardan itibaren zorunlu eğitim süresinde yapılan yasal düzenlemelerden sonra gençlerin tutuklanma oranında %6 dolayında bir düşüş tespit edilmiştir (Bell, Costa ve Machin, 2018).

Suç katılım için zaman uygunluğunun önleyici etkisinin yanında eğitim, bireyin gelecekteki iş yaşamında gelirini artırmaya veya iyi bir gelire sahip olmasına katkı sağlayabilmektedir. Gelir düzeyi yüksek olan bireylerin suç işlemekten kaçınacağı beklenmektedir. Bu durumu beşeri sermaye yaklaşımını esas alarak açıklayan Lochner (2004), eğitimin beşeri sermayeye pozitif katkısına dikkat çekerek eğitim düzeyi yüksek bireylerin, sahip oldukları bilgi ve beceriler ile verimliliklerinin yükseleceğini, kazançlarının artacağını ve buna bağlı olarak suçun fırsat maliyetinin de yüksek olacağını belirtmektedir. Eğitim süresi ve düzeyine paralel olarak bireylerin potansiyel üretkenlik düzeyinin artması, onların istihdam edilme oranını ve alacakları ücreti de olumlu etkilemektedir (Bennett, 2016). Bundan dolayı, eğitim suçun fırsat maliyetini artırmaktadır. Şöyle ki, yüksek kazanca sahip bireyler, işlenen herhangi bir suç sonucunda hapse girebileceği için iş piyasasından uzak kalacak ve böylece maddi kayıpları dışında başka kayıplarının da olacağını düşünmektedir (Machin ve diğerleri, 2010). Ayrıca bir suçun planlanması ve gerçekleştirilmesi çok zaman gerektiren eylemler olduğundan iyi bir ücretle yasal bir işte çalışan bireyler zamanlarını suça ayırmak istemezler (Lochner, 2007). Bu bağlamda, eğitim yoluyla beşeri sermayenin geliştirilmesinin ve bireyin iş piyasasındaki üretkenliğinin artırılmasının suç oranlarını azaltmada önemli bir faktör olduğu sonucuna ulaşılabilir (Machin ve Meghir, 2004). Öte yandan eğitim yoluyla öğrenilen bilgi ve becerilerin, suç için kullanıldığı da görülmektedir. Belgede sahtecilik, dolandırıcılık ve zimmete para geçirme gibi beyaz-yaka suçlar olarak tanımlanan suçları daha çok eğitim düzeyi yüksek bireylerin işlediğini belirten Lochner (2004), ortalama öğrenim süresindeki artışın beyaz yakalı çalışanların tutuklanma oranlarında, anlamlı düzeyde olmasa da, %11 civarında bir artış gösterdiğini vurgulamaktadır. Bu tür suçların, bireyin yasal kazancından çok daha fazlasını kazanma olasılığı ile gerçekleştirildiği görülmektedir.

Eğitimin suçla negatif yönlü ilişkisine yönelik üçüncü ve son faktör, sabır ya da riskten kaçınma olarak ifade edilmektedir. Okul sonrası yaşamında, sahip olduğu bilgi ve becerileri ile saygın bir işte, yüksek bir kazanca erişeceğini düşünen bireyler, bir suç faaliyetinin sonucunda alacağı cezanın gelecek planlarına ve hayallerine olan yüksek maliyetini hesaplayarak sabırlı bir tutum sergiler ve suçtan kaçınırlar (Lochner, 2007). Sabır düzeyi yüksek olan gençler, gelecekte elde edecekleri yüksek kazancı

düşünerek okula devam etmeyi düşük olanlara göre daha çok tercih edebilir (Bennett, 2016). Bu konuda yapılan bir çalışmada, okulu bırakan gençlerin “miyopik” bir tavır sergileyerek aldıkları eğitimin gelecekteki getirileri yerine bugünkü maliyetine (sınav stresi, ilgisiz müfredat, kaybedilen kazançlar gibi) odaklandıkları ortaya çıkarılmıştır (Oreopoulos, 2007). Eğitim, ayrıca bireylerin risk alma tercihlerini de etkileyebilmektedir. Suçun sonucunda gerçekleşen tutuklanma olayından korkan gençlerin suç işlemekten kaçındıkları görülmektedir (Lochner ve Moretti, 2004). Sonuç olarak, eğitimin bireyin sabırlı davranmasını ve riskten kaçınmasını sağlayarak tercihleri üzerinde önemli bir rolü olduğu ve onları suç işlemekten uzak tuttuğu söylenebilir.

Eğitim ve suç arasındaki ilişkiye yönelik Türkiye’de ve uluslar arası alanyazında yapılan birçok çalışma bulunmaktadır. Bu çalışmalarda eğitimin suç ile negatif yönlü bir ilişkisi olduğu ortaya çıkarılmıştır. Bireyin eğitim süresi arttıkça suça katılım oranının azaldığı görülmektedir. Lochner ve Moretti (2004), ABD’de 1960, 1970 ve 1980 nüfus sayımlarını temel alarak yaptıkları çalışmada, hem Afrika kökenli hem de beyaz vatandaşlarda eğitim düzeyi arttıkça hapse girme oranlarının düştüğü ve ayrıca zorunlu eğitim süresi arttıkça öğrencilerin ortaöğretim terk oranının da azaldığı sonucuna ulaşmışlardır. Çalışmada en küçük kareler yöntemi (*Ordinary Least Squares* -OLS-) ile yapılan hesaplama göre ortalama eğitim süresindeki bir yıllık artışın, tutuklanma oranlarında gerçekleşen %11 düzeyinde bir düşüşü açıkladığı görülmektedir. Bunun yanında “National Longitudinal Survey of Youth (NLSY)” aracılığı ile bireylerin işledikleri suça ilişkin kendi beyanları dikkate alındığında, 1980 yılı itibarıyla 18-23 yaş arası beyaz erkeklerde, ortaöğretim mezuniyetinin şiddet suçlarında %9, uyuşturucu satışında %5, mala karşı işlenen suçlarda %10 ve bütün suç türleri toplamında ise %14 dolayında bir azalmayı yordadığı bulunmuştur. Ortaöğretim mezuniyetindeki %1 artışın, ABD ekonomisine suçun maliyeti ile ilişkili olarak yıllık yaklaşık iki milyar dolar kazandıracağı ve suç oranının azalması ile bireysel olarak da 1600-2900 dolar (%14-26) arasında fazladan kazanç sağlanacağı aynı çalışmada elde edilen bir diğer sonuçtur. Sadece şiddet suçunun *ekonomik* maliyetine ilişkin gelişmiş ülkeler ile Orta ve Latin Amerika ülkeleri arasında yapılan karşılaştırma Şekil 1’de görülmektedir (Cohen, 2020). Buna göre gelişmiş ülkelerde şiddet suçlarının GSYİH (Gayri Safi Yurt İçi Hasıla) oranı yüzde 1,34 (Almanya) ile yüzde 2,75 (ABD) arasında farklılaşırken Orta ve Latin Amerika ülkelerinde bu oran yüzde 3,55’e çıkmaktadır.

Şekil 1. Şiddet suçlarının maliyetlerinin GSYİH’ya oranı (Cohen, 2020, s.260).

Ayrıca, Cohen (2020, s.273) tarafından aktarılan bilgilere bağlı olarak 2017-2018 yıllarına ilişkin şiddet suçunun *maddi ve gayri maddi* maliyetinin GSYİH’ya oranına göre dünya genelindeki ülkeler Tablo 1’de sıralanmaktadır.

Tablo 1. Dünya genelinde şiddetin *maddi ve gayri maddi* maliyeti (GSYİH'ya oranı, 2017–2018)

GSYİH oranı (%)	Ülkeler
1	Doğu Timor, Kanada, Endonezya, Umman
2	Küba, Madagaskar, Güney Kore, İsrail, Ekvator Ginesi, Avusturya, Burkina Faso, Fas, Kamboçya, Gana, Çin, Bangladeş, Malavi, Norveç, Danimarka, İsviçre, Singapur
3	Cezayir, Yunanistan, Kamerun, Kırgızistan, Hollanda, Almanya, Suudi Arabistan, Slovenya, Gine, İsveç, İzlanda, Yeni Zelanda, Tacikistan, Finlandiya, İrlanda, Japonya, Malezya, Vietnam
4	Mozambik, Bahreyn, Ermenistan, Benin, Birleşik Arap Emirlikleri, Mauritius, Ekvador, Gine-Bissau, Kazakistan, Togo, Şili, Avustralya, İspanya, Sri Lanka, Çek Cumhuriyeti, Polonya, Nepal, Zambiya, Slovakya, Papua Yeni Gine, İran, Zimbabve, Laos, Lübnan, İtalya, Fransa, Portekiz, Senegal, Nijer, Tayland
5	Karadağ, Mısır, Beyaz Rusya, Arnavutluk, Birleşik Krallık, Peru, Macaristan, Estonya, Amerika Birleşik Devletleri, Paraguay, Hırvatistan, Kosova, Sierra Leone, Tunus, Uruguay, Belçika, Kenya, Hindistan, Romanya
6	Nikaragua, Pakistan, Kongo Cumhuriyeti, Kuveyt, Bulgaristan, Moldova, Arjantin, Gambia, Ürdün, Etiyopya, Ruanda, Gabon, Angola, Letonya
7	Uganda, Litvanya, Bolivya, Fildişi Sahili, Çad, Moğolistan, Bosna-Hersek
8	Liberya, Botsvana, Dominik Cumhuriyeti, Filipinler, Sırbistan
9	Azerbaycan, Eswatini, Moritanya, Türkiye, Nijerya
10	Namibya, Guyana, Brezilya
11	Meksika, Gürcistan, Mali, Burundi, Rusya
12	Guatemala
14	Trinidad ve Tobago, Ukrayna
15	Kongo Demokratik Cumhuriyeti
17	Güney Afrika, Jamaika
20 ve üzeri	Afganistan, Libya, Güney Sudan, Venezuela, Honduras, Lesoto, Yemen

Tablo 1’deki verilere göre şiddet suçlarının maddi ve gayri maddi maliyeti dünya genelinde ülkelere göre farklılaşmaktadır. Türkiye’de şiddet suçlarının genel maliyeti GSYİH’nın %9’unu oluştururken gelişmiş ülkelerde en fazla %5’ini (ABD, Belçika, Birleşik Krallık) oluşturduğu görülmektedir. Şiddet suçunun genel maliyeti GSYİH’ya oranı yüzde 20 ve üzeri olan ülkelerin Orta Doğu ve Latin Amerika ülkeleri olması ise dikkat çekmektedir.

Bunanno ve Leonida (2006) ise İtalya’daki 20 bölgede 1980 ile 1995 arasındaki kayıtlı suç oranlarını panel veri ile inceleyerek eğitimin suç üzerindeki etkisini araştırmışlardır. OLS yöntemi kullanarak yaptıkları hesaplamada ortaöğretim mezuniyetinde ulaşılan %10 artışın mala karşı işlenen suçlardaki azalmanın %4’ünü ve tüm suçlardaki azalmanın %3’ünü açıkladığını ortaya koymuşlardır.

Merlo ve Wolpin (2009), farklı bir yaklaşım benimseyerek okula gitme süresi ile sonraki yıllarda işlenecek suç oranı arasındaki ilişkiye dair bir araştırma gerçekleştirmişlerdir. ABD’deki 13-22 yaş arasındaki siyahi erkeklerden “NLSY” ile toplanan verilere göre 16 yaşında okula devam eden siyahi bir gencin, 19-22 yaş aralığında suç işleme olasılığını %42 dolayında ve bu yaşlardan sonraki tutuklanma olasılığını da %23 oranında azalttığını öngörülmektedir.

Groot ve Brink (2010) ise Hollanda suç ve kanun hükümleri anketi (The Netherlands Survey on Criminality and Law Enforcement) ile 15 yaş ve üzeri 2951 kişiden 1996’da yılında toplanan verilere dayanarak eğitim ve suç ilişkisini incelemişlerdir. Buna göre tehdit, saldırı, yaralama gibi ciddi suçların daha çok düşük eğitim düzeyindeki bireyler tarafından işlendiği, küçük suçların ve kabahatlerin ise

eğitim düzeyi yüksek bireyler tarafından işlendiği görülmektedir. Çalışmada, ortalama eğitim süresindeki bir yıllık artışın suçun neden olduğu sosyal maliyet üzerinde net 578 milyon Euro ulusal kazanç sağlayacağı vurgulanmıştır.

Bennet (2016), eğitim ve suç ilişkisini Danimarka İstatistik Kurumu'nun 1980'den araştırma tarihine kadar olan nüfus kayıt verilerini (Danish Register Data) inceleyerek açıklamaya çalışmıştır. OLS yöntemi ile yaptığı analizde ortaöğretim mezuniyetinin erkeklerde %23 ve kadınlarda %9 oranında suçtan hüküm giyme olasılığını düşürdüğü görülmektedir. Ayrıca erkeklerde 15 yaşında işlenen suçun yetişkin yaşlarda işlenecek suç olasılığını %8, 16 yaşında işlenen suçun ise %10 artırdığı belirtilirken kadınlarda bu oran sırasıyla %30 ve %18 olarak hesaplanmıştır. Eğitim düzeyi düşük anne-babanın çocuklarında ve suç oranının daha fazla olduğu bölgelerde yaşayan gençlerde, ortaöğretim mezuniyetinin suça katılımı yordama düzeyinin daha yüksek çıkması araştırmanın diğer bulguları arasında yer almaktadır.

Alanyazın incelendiğinde, eğitim ve suç ilişkisine yönelik Türkiye'de de çok sayıda araştırmanın yapıldığı görülmektedir. Yıldız (2004), Türkiye'de 2001 yılında cezaevine giren 23600 hükümlüye ilişkin verileri eğitim düzeyi ve suç türü değişkenlerine göre analiz ederek eğitim ve suç ilişkisini incelemiştir. Cinayet, ırza geçmek, hırsızlık, uyuşturucu, para vermek, dövmek ve dolandırmak suç türü değişkenleri olarak belirlenen çalışmada bütün suç türlerinde ilkökul mezunlarının sayısının daha fazla olduğu ve bu sayının eğitim düzeyi arttıkça düştüğü görülmüştür.

Kızmaz (2004) ise Güneydoğu Anadolu Bölgesi illerinde (Diyarbakır, Gaziantep, Siirt, Adıyaman ve Şanlıurfa) bulunan bazı cezaevlerindeki 960 hükümlü ile yaptığı çalışmada suç ve öğrenim düzeyi ilişkisine odaklanmıştır. Araştırma bulgularına göre hükümlülerin %68'i (n=654) okur-yazar, ilkökul terk ve ilkökul mezunu bireylerden oluşmaktadır. Ayrıca hükümlülerin %83'ünün (n=810) babasının öğrenim düzeyi okur-yazar, ilkökul terk ve ilkökul mezunu iken annelerinin öğrenim düzeyinde aynı oranın yaklaşık %88 (n=841) olduğu görülmektedir. Araştırmaya katılan hükümlülerin %12,7'sinin (n=127) vasıfsız işçi, %3,2'sinin (n=31) vasıflı işçi, %20,9'unun (n=201) çiftçi, %26,8'inin (n=257) esnaf/zanaatkar ve %8'inin (n=77) gündelikçi/yevmiyeci gibi mesleklerde çalıştığı belirlenmiştir. Bu bulgular dikkate alınarak araştırmada, eğitimin suç ile negatif yönlü bir ilişkisi olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Yıldız, Öcal ve Yıldırım (2010), Kayseri ili örneğinde 2002-2008 döneminde 11 suç başlığında bireylerin sosyo-ekonomik durumları (eğitim, işsizlik ve gelir) arasındaki ilişkiyi panel regresyon modeli ile incelemiştir. Araştırma sonuçları suçun işsizlikle pozitif, gelirle negatif yönlü ilişkisini ortaya koyarken ulusal ve uluslar arası alanyazındaki çalışma bulgularının aksine, ortaöğretim mezunu sayısı ile suç arasında pozitif yönlü bir ilişkiyi işaret etmektedir.

Akdeniz ve Üzümcü (2013) ise Kars cezaevi örneğinde toplam 63 hükümlü üzerinde suç ve sosyo-ekonomik değişkenler (yaş, cinsiyet, medeni durum, öğrenim düzeyi, ekonomik durum) arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Bu değişkenlerden eğitim-suç ilişkisini doğrudan gösteren hükümlülerin öğrenim düzeyi bulgularına göre 46 hükümlünün okur-yazar, ilkökul terk ve ilkökul mezunu grubunda olduğu görülmektedir. Yine bu hükümlülerden %39,7'si (n=25) esnaf, %22,2'si (n=14) çiftçi iken %14,3'ü (n=9) gündelik işlerde çalışmaktadır. Gelir durumuna göre değerlendirildiğinde bu hükümlülerin yaklaşık %76'sı aylık 1500 liradan düşük gelire sahip oldukları görülmektedir. Araştırmacılara göre bu sonuçlar, eğitim ve suç arasındaki negatif yönlü ilişkiyi destekler niteliktedir.

Bu çalışmanın amacı eğitim ile suça katılım arasındaki ilişkiyi ortaya koymaktır. Bu amaç doğrultusunda, TÜİK verileri temel alınarak, aşağıda Tablo 1'de Türkiye'de 2017-2019 yılları arasında ülke nüfusu ve yıllık nüfus artış hızı verilmiştir. Tablo 2'de ise eğitim durumuna göre ceza infaz kurumuna giren hükümlülerin 2017-2019 yıllarını kapsayan sayıları ve toplam hükümlü sayısına oranları gösterilmiştir.

Tablo 2. Türkiye Nüfusu ve Yıllık Nüfus Artış Hızı, 2017-2019

	2017	2018	2019
Nüfus	80.810.525	82.003.882	83.154.997
Yıllık Nüfus Artış Hızı (%)	1.24	1.47	1.39

Kaynak: TÜİK (2018, 2019, 2020a)

Tablo 2’ye göre Türkiye’nin nüfusu 2017 yılında 80.810.525 iken 2018 yılında 82.003.882 ve 2019 yılında 83.154.997 olarak hesaplanmıştır. Nüfus artış hızının ise aynı yıllar için sırasıyla %1.24, %1.47 ve %1.39 olduğu görülmektedir.

Tablo 3. Eğitim Durumuna Göre Ceza İnfaz Kurumuna Giren Hükümlüler, 2017-2019

Eğitim Durumu	2017		2018		2019	
	N	%	N	%	N	%
Okuryazar olmayan	1.579	0,73	1.820	0,68	2.027	0,72
Okuryazar olup da bir okul bitirmeyen	11.998	5,56	11.774	4,41	10.514	3,73
İlkokul	41.755	19,35	43.875	16,44	41.843	14,85
İlköğretim	78.162	36,22	98.140	36,77	55.152	19,58
Ortaokul ve dengi meslek okulu	24.961	11,56	36.880	13,82	84.925	30,15
Lise ve dengi meslek okulu	45.508	21,09	57.857	21,67	63.940	22,70
Yüksek öğretim	9.857	4,56	13.914	5,21	20.653	7,33
Bilinmeyen	1.941	0,90	2.629	0,98	2.551	0,90
Toplam	215.761	100	266.889	100	281.605	100

Kaynak: TÜİK (2020b)

Tablo 3 incelendiğinde okur-yazar olmayan, ilkokul terk ve ilköğretim (ilkokul ve ortaokul) mezunu hükümlülerin 2017 yılındaki toplam hükümlü sayısının %73,4’ünü, 2018 yılındaki toplam hükümlü sayısının %72,1’ini ve 2019 yılındaki toplam hükümlü sayısının %69’unu oluşturduğu görülmektedir. Bu oranlar, eğitim düzeyi arttıkça hükümlü sayısının düştüğünü göstermektedir. Ayrıca 2018 yılında, 2017 yılına göre toplam hükümlü sayısında yaklaşık %24 dolayında bir artış dikkat çekmektedir. 2019 yılında ise bir önceki yıla göre %5,51’lik bir artış söz konusudur.

2. SONUÇ

Bu çalışmada, alanyazında yapılan çalışmalar ve ceza infaz kurumuna giren hükümlülere ilişkin TÜİK tarafından yayımlanan veriler doğrultusunda eğitim ile suç arasındaki negatif yönlü ilişki ortaya konmuştur. Eğitim düzeyi arttıkça bireylerin suça katılma oranlarında düşüş gözlenmektedir. Türkiye’de ortaöğretim ve yükseköğretim mezunu suça katılan bireylerin sayısı okur-yazar olmayan, ilkokul terk ve ilköğretim mezunu olanlardan daha düşük olduğu görülmektedir. Eğitim düzeyi yüksek bireyler, sahip oldukları bilgi ve beceriler ile yasal bir işte daha yüksek kazanç elde edeceklerini düşünerek suça katılmaktan kaçınabilmektedir (Lochner, 2004). Ayrıca yüksek eğitilmiş bireyler daha liberal bir dünya görüşüne sahip olduğundan (Groot ve Brink, 2010) işlenen suçun sonucunda hem özgürlüklerini kaybedeceklerini hem de iş ortamından uzakta, üretkenlikten yoksun kalacaklarını görebilmektedir. Bu nedenle yaşamlarında suça ilişkin risk almak istemezler.

TÜİK verileri incelendiğinde (Tablo 2), genel olarak ilkokul ve ortaokul mezunu hükümlü sayısının ilköğretim mezunu hükümlü sayısından fazla olduğu görülmektedir. Zorunlu temel eğitim süresinin 5 yıldan kesintisiz olacak şekilde 8 yıla çıkarılması ile “ilkokul” ve “ortaokul” kademeleri birleştirilip “ilköğretim” adını almıştır. Gerçekleştirilen bu düzenleme ile zorunlu eğitim süresi artmış olup suça katılımda negatif rol oynadığı görülmektedir. Zorunlu eğitim süresinin artması ile bireylerin eğitime erişiminde ve devamında da artış sağlanarak sokaktan ve dolayısıyla suçtan uzak kaldıkları ifade edilmektedir (Lochner ve Moretti, 2004; Bell ve diğerleri, 2018). Erken yaşlarda işlenen suçların yaşamın sonraki evrelerinde işlenecek suçların da öncüsü olduğu (Hjalmarsson ve Lochner, 2012)

dikkate alındığında zorunlu eğitim süresinin artırılması ile ilgili reformların önemi daha iyi anlaşılmaktadır.

Eğitime yapılan yatırım, bireylerin beşeri sermayelerine katkı sağlayarak gelirlerini artırırken suçun azalması, demokratik bir kültürün yerleşmesi, siyasi istikrar, çevre bilincinin oluşması ve net nüfus artış hızının dengelenmesi gibi topluma da birçok sosyal fayda sunmaktadır. Bu nedenle, özellikle dezavantajlı bölgelerde yaşayan gençleri daha kaliteli okullarla ve daha kaliteli bir eğitimle buluşturmanın bireysel ve toplumsal açıdan birçok olumlu katkısının yanı sıra gerek gençlerin gerekse yetişkinlerin suça katılımını da azaltacağı öngörülmektedir.

KAYNAKÇA

- Akdeniz, S. ve Üzümcü, A. (2013). Suç ve sosyoekonomik değişkenler arasındaki bağımlılık ilişkisi: Kars cezaevi üzerine bir inceleme. *Kafkas Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 4(6), 115-138.
- Bell, B., Costa, R. ve Machin, S. (2018). Why does education reduce crime? *IZA Discussion Paper Series*, 11805.
- Bennet, P. (2016). The heterogeneous effects of education on crime: Evidence from Danish administrative twin data. *Labour Economics*, 52(C), 160-177.
- Buonanno, P. ve Leonida, L. (2006). Education and crime: Evidence from Italian regions. *Applied Economics Letters*, 13, 709-713.
- Cohen, M.A. (2020). *The Costs of Crime and Justice*. (2nd Ed.). New York: Routledge
- Cömertler, N. ve Kar, M. (2007). Türkiye’de suç oranının sosyo-ekonomik belirleyicileri: Yatay kesit analizi. *Ankara Üniversitesi SBF dergisi*, 62(2), 37-57.
- Demirel, Ö. (2009). *Öğretim İlke ve Yöntemleri Öğretme Sanatı*. Ankara: Pegem Akademi.
- Ertürk, S. (2013). *Eğitimde Program Geliştirme*. Ankara: Edge Akademi.
- Groot, W. ve Brink, H.M. (2010). The effects of education on crime. *Applied Economics*, 42(3), 279-289.
- Hansen, K. (2003). Education and the crime-age profile. *British Journal of Criminology*, 43, 141-168.
- Harlow, C. (2003). *Education and Correctional Populations*. U.S. Department of Justice, Bureau of Justice Statistics Special Report. January 2003.
- Hesapçıoğlu, M. (2008). *Öğretim İlke ve Yöntemleri*. (Genişletilmiş 6. Baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Hetland, H., Eikeland, O., Manger, T., Diseth, A. ve Asbjornsen, A. (2007). Educational background in a prison population. *The Journal of Correctional Education*, 58(2), 145-156.
- Hjalmarsson, R. (2008). Criminal justice involvement and high school completion. *Journal of Urban Economics*, 63, 613-630
- Hjalmarsson, R. ve Lochner, L. (2012). The impact of education on crime: International evidence. *CESifo DICE Report*, 2, 49-55.
- İnandı, Y. ve Koçak, E. (2017). Eğitimin ekonomik temelleri. Y. İnandı (Ed.). *Eğitim Bilimine Giriş* (s. 177-210) içinde. Adana: Karahan Kitabevi.
- Jacob, B. ve Lefgren, L. (2003). Are idle hands the devil’s workshop? Incapacitation, concentration and juvenile crime. *American Economic Review*, 93, 1560-1577.
- Kaygısız, İ. (1997). Eğitim felsefesi ve Türk eğitim sisteminin felsefi temelleri. *Eğitim ve Yaşam*, 8, 5-15.
- Kızmaz, Z. (2004). Öğrenim düzeyi ve suç: Suç-okul ilişkisi üzerine sosyolojik bir araştırma. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 14(2), 291-319.
- Lochner, L. (2004). Education, work, and crime: A human capital approach. *International Economic Review*, 45, 811-843.
- Lochner, L. (2007). Education and crime. *International Encyclopedia of Education*. (3rd edition). London, Canada: University of Western Ontario.
- Lochner, L. ve Moretti, E. (2004). The effect of education on crime: Evidence from prison inmates, arrests, and self-reports. *The American Economic Review*, 94, 155-189.
- Machin, S. ve Meghir, C. (2004). Crime and economic incentives. *Journal of Human Resources*, 39(4), 958-979.

- Machin, S., Marie, O. ve Vujic, S. (2010). The crime reducing effect of education. *IZA Discussion Paper Series*, 5000.
- McMahon, W.W. (1999). *Education and Development: Measuring the Social Benefits*. New York: Oxford University Press Inc.
- Merlo, A. ve Wolpin, K. (2009). The transition from school to jail: Youth crime and high school completion among black males. *Penn Institute for Economic Research Working Paper*, 09-002.
- Oreopoulos, P. (2007). Do dropouts drop out too soon? Wealth, health and happiness from compulsory schooling. *Journal of Public Economics*, 91 (11-12), 2213-2229.
- Tauchen, H., Witte, A.D. ve Griesinger, H. (1994). Criminal deterrence: Revisiting the issue with a birth cohort. *Review of Economics and Statistics*, 76, 399-412.
- Timuroğlu, V. (2006). Mitolojide devlet bilgisi. *MEMLEKET Siyaset Yönetim*, 1, 1-40.
- Tural, N.K. (2002). *Eğitim Finansmanı*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- TÜİK (2018). *Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Sonuçları, 2017*. <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Adrese-Dayali-Nufus-Kayit-Sistemi-Sonuclari-2017-27587> adresinden 23 Eylül 2021 tarihinde erişilmiştir.
- TÜİK (2019). *Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Sonuçları, 2018*. <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Adrese-Dayali-Nufus-Kayit-Sistemi-Sonuclari-2018-30709> adresinden 23 Eylül 2021 tarihinde erişilmiştir.
- TÜİK (2020a). *Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Sonuçları, 2019*. <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Adrese-Dayali-Nufus-Kayit-Sistemi-Sonuclari-2019-33705> adresinden 23 Eylül 2021 tarihinde erişilmiştir.
- TÜİK (2020b). Ceza İnfaz Kurumu İstatistikleri, 2019. <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Prison-Statistics-2019-33625> adresinden 23 Eylül 2021 tarihinde erişilmiştir.
- Yıldız, Z. (2004). Eğitim düzeyi ile suç türü arasındaki ilişkinin araştırılması. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 38, 278-291.
- Yıldız, R., Öcal, O. ve Yıldırım, E. (2010). Suçun sosyoekonomik belirleyicileri: Kayseri üzerine bir uygulama. *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 36, 15-31.